

Novosti - Izkušnje - Pobude

PREDLOG PROGRAMA IN NAČRTA ZA PRIPRAVNIŠTVO MEDICINSKIH SESTER*

Pripravništvo medicinskih sester, ki ga opravljajo v zdravstvenih domovih

I. Po 2. odstavku 23. člena in 1. odstavku 25. člena pravilnika o pripravništvu in o strokovnih izpitih zdravstvenih delavcev (Ur. l. SRS št. 43/72) se morajo vse medicinske sestre ne glede na stopnjo svoje strokovne izobrazbe med pripravništvom seznaniti z delom in po končanem pripravništvu obvladati naslednja opravila:

- osnovno nego bolnika,
- specialno nego bolnika,
- patronažno dejavnost,
- zdravstvenovzgojno delo,
- metode pedagoškega dela na svojem področju,
- prehrano nosečnic,
- prehrano porodnic,
- prehrano otrok,
- prehrano bolnikov,
- dispanzersko metodo dela,
- dajanje injekcij pod zdravniškim nadzorstvom,
- pripravo bolnikov in sodelovanje z zdravnikom pri medicinskih intervencijah,
- uporabo delovnih sredstev,
- nabavo in shranjevanje zdravil,
- vodenje zdravstvene evidence in dokumentacije.

II. V okviru nalog iz I. točke oziroma po samem pravilniku se morajo vse sestre med pripravništvom naučiti in po končanem pripravništvu obvladati še:

1. vse, kar je bilo predmet praktičnega izobraževanja v strokovnih šolah za medicinske sestre;
2. opravila, ki so določena v pravilniku o sistemizaciji delovnih mest ali v drugih splošnih aktih o delu medicinskih sester na posameznih delovnih mestih (npr. pravilnik o patronaži), zlasti pa določena opravila, zajeta v opisu delovnih mest medicinskih sester v zavodu, ki so naštetja v programu posameznih služb;
3. praktično uporabo kodeksa etike zdravstvenih delavcev in poznavanje samega kodeksa ter mednarodnega kodeksa etike medicinskih sester;
4. organizacijo strokovnega dela zdravstvenega doma (odslej: ZD), določeno v statutu in drugih splošnih aktih ZD;
5. vodstvo strokovne dokumentacije, zdravstvene administracije, tj. evidence in statistike, ki je poverjena medicinskim sestram na posameznih delovnih mestih;
6. vsa rutinska dela in druga strokovna opravila, ki jih zdravniki poverjajo medicinskim sestram na posameznih delovnih mestih.

III. Višje medicinske sestre se morajo med pripravništvom seznaniti in po pripravništvu obvladati področje dela oziroma opravila, ki že veljajo za program medicinskih sester s srednjo strokovno izobrazbo, in sicer:

---

* Ta predlog programa je pripravila komisija pri Zvezi društev med. sester Slovenije.

- specialno nego bolnika,
  - naloge socialne dejavnosti v zdravstvenih delovnih organizacijah,
  - zdravstveno varstvo psihiatričnega bolnika s preizkusom znanja,
  - zdravstveno varstvo pljučnega in tuberkuloznega bolnika v obsegu za višje medicinske sestre s preizkusom znanja,
  - medicino dela v obsegu za višje medicinske sestre s preizkusom znanja,
  - polivalentno patronažo s preizkusom znanja,
  - metode pedagoškega dela.
- Medicinske sestre s srednjo strokovno izobrazbo opravijo več prakse v splošni medicini in osnovni negi.

IV. Za opravljanje nalog iz III. točke se po potrebi pošljejo višje medicinske sestre v druge specializirane ustanove največ za tri mesece. Institucije, v katere so poslani višje medicinske sestre, naj orientacijsko preizkušajo znanje in dajo pisмено mnenje o delu ter praktičnem znanju, ki si ga je pridobila višja medicinska sestra — pripravnica.

V. Medicinske sestre opravljajo pripravništvo v naslednjih službah oziroma strokovnih enotah ZD:

1. V službi splošne medicine (vključno laboratorij, sterilizacijo, fizikalni kabinet, onkološki in gerontološki dispanzer, dežurno službo):

medicinska sestra	višja medicinska sestra:
s srednjo strokovno izobrazbo:	9 tednov
12 tednov	

2. V službi za varstvo žena, otrok in mladine:

medicinska sestra	višja medicinska sestra:
s srednjo strokovno izobrazbo:	11 tednov
10 tednov	

3. V službi medicine dela (vključno obratne ambulante):

medicinska sestra	višja medicinska sestra:
s srednjo strokovno izobrazbo:	7 tednov
6 tednov	

4. V pnevmoftiziološki službi:

medicinska sestra	višja medicinska sestra:
s srednjo strokovno izobrazbo:	4 tedne
4 tedne	

5. V statistiki:

medicinska sestra	višja medicinska sestra:
s srednjo strokovno izobrazbo:	2 tedna
2 tedna	

6. V psihiatriji (dispanzer za mentalno higieno, klub zdravljenih alkoholikov):

medicinska sestra	višja medicinska sestra:
s srednjo strokovno izobrazbo:	2 tedna
2 tedna	

7. V patronažni službi (patronaža, nega na domu, specialna nega, babiška dejavnost):

medicinska sestra	višja medicinska sestra
s srednjo strokovno izobrazbo	13 tednov
12 tednov	

VI. S prakso začne pripravnica v službi splošne medicine in jo konča v patronažni službi. V službi splošne medicine se seznanjajo tudi s statutom zavoda in z drugimi splošnimi akti zavoda. Praksa v sleherni službi pa mora zajeti pridobivanje znanja iz organizacije sestrskе službe, iz zdravstvenega prosvetljevanja, zdravstvene dokumentacije, zdravstvene administracije, kodeks etike zdravstvenih delavcev in mednarodni kodeks etike medicinskih sester.

VII. Pripravnništvo v službi splošne medicine:

Trajanje pripravnništva 12 tednov oziroma 9 tednov, in sicer:

- 4 tedne (višja med. sestra le 1 teden) v splošni ambulanti,
- 1 teden dežurna služba,
- 1 teden dispanzer za starostnike,
- 1 teden onkološki dispanzer,
- 1 teden fizikalni kabinet (višja med. sestra 2 tedna),
- 3 tedne laboratorij (višja med. sestra 2 tedna),
- 1 teden sterilizacija.

Pripravnništvo v službi splošne medicine seznanja pripravnika z obravnavanjem bolnikov in starostnikov v ordinaciji, z organizacijo dežurstva, z osnovami fizikalne terapije, s principi sterilizacije, s sodelovanjem pri medicinskih intervencijah, z nabavo in shranjevanjem zdravil, z uporabo delovnih sredstev in metodami laboratorijskega dela.

Zlasti pa se mora pripravnik seznaniti z ustreznim delom in obvladati naslednja opravila.

Medicinska sestra s srednjo strokovno izobrazbo:

- skrbi za pravičen sprejem varovancev,
- pomaga zdravniku pri pregledu in oskrbi varovancev ter mu asistira pri medicinskih posegih,
- pripravlja instrumente in skrbi za sterilizacijo in sterilnost instrumentov ter obvezilnega materiala,
- skrbi za pravočasno nabavo lekarniškega materiala, drobnega inventarja, pisarniškega materiala ter čistil in perila za potrebe ambulante,
- skrbi za urejenost medicinske dokumentacije, za red in čistočo v ambulanti,
- daje injekcije in prevezuje bolnike,
- skrbi za čiščenje medicinskega instrumentarija,
- daje varovancem in drugim osebam informacije.
- skrbi za urejenost ambulantne kartoteke,
- vpisuje kratke anamneze in druge podatke z medicinsko dokumentacijo,
- izpolnjuje poročila o začasni nezmožnosti oziroma zadržanosti od dela zaradi bolezni ali poškodbe za nadomestilo osebnih dohodkov, jih daje zdravniku v podpis in skrbi, da so poročila pravočasno dostavljena delodajalcu oziroma zavodu za socialno zavarovanje ter vodi o izstavljenih poročilih posebno evidenco,
- izpolnjuje druge tiskovine v rubrikah, ki niso predvidene neposredno za zdravnika,
- pomaga zdravniku pri zdravljenju imobilnih rakavih bolnikov na njihovem domu,
- opravlja hišne obiske na domu rakavih bolnikov,
- ima pogovore s pacienti o zdravstvenih in socialnih problemih, ki se pojavljajo v starosti,
- svetuje zdrav način življenja in prehrane starostnikov,
- svetuje higiensko-dietetični režim starostnikov,
- vsak dan kontrolira zaloge zdravil in potrošnega materiala za potrebe dežurne službe, tj. dežurne ambulante in zdravniških torb ter opreme prve pomoči v vozilih dežurne službe,
- vsak dan kontrolira komplete instrumentarija oziroma opreme dežurne ambulante, zdravniških torb ter skrbi, da je oprema vedno popolna,
- vsak dan skrbi, da imajo dežurna ambulanta in dežurni zdravniki, ki opravljajo zdravniške obiske, na voljo zadostno količino sterilnega materiala (instrumenti, brizgalke),
- odvzema laboratorijski material,
- skrbi za vzdrževanje laboratorijske opreme,
- opravlja črpanje želodčnega in duodenalnega soka,
- daje injekcije za stimulacijo želodčnega soka,
- barva hematološke in druge preparate ter jih pripravlja za mikroskopiiranje,
- sterilizira laboratorijski material,
- sprejema nesterilni material in instrumentarij strokovnih enot,
- predaja oziroma izdaja sterilni material in instrumentarij za strokovne enote delavcem, ki so določeni za prevzem materiala,
- vodi evidenco nad sprejetim in oddanim materialom, pripravlja material za sterilizacijo ter v ta namen čisti instrumentarij in kasete,

- sterilizira material po predhodni kontroli aparature, s katero se opravlja sterilizacija,
- kontrolira izvršeno sterilizacijo s trosi in testi ter vodi dokumentacijo o kontroli.

Višja medicinska sestra pa opravlja dodatno še naslednja opravila:

- centralnemu registru raka pošilja redna poročila o statusu vsakega posameznega karcinomatoznega bolnika,
- sodeluje z organizacijami Rdečega križa, občino, socialnimi ustanovami, patronažno službo, mrliško pregledno službo zaradi oskrbe in evidentiranja karcinomatoznih bolnikov,
- sodeluje predvsem s patronažno službo pri urejanju problematike varovancev — starostnikov,
- sodeluje z vodjem službe splošne medicine in z medicinsko sestro v službi splošne medicine ter v drugih službah pri sestavljanju razporeda delavcev za dežurno službo,
- skrbi za pravilno sprejemanje naročil zdravniških obiskov in jih v skladu z njihovo nujnostjo sporoča zdravnikom zaradi izvršitve,
- vsak dan kontrolira knjigo prijav zdravniških obiskov ter izvršene zdravniške obiske, o morebitni nepravilnosti pa sproti obvešča strokovnega vodjo službe splošne medicine,
- vsak dan pregleduje raportne knjige dežurnih zdravnikov in drugih delavcev centra za dežurno in reševalno službo zaradi usklajevanja tekočih nalog ter je v ta namen povezana z disponentom reševalne službe.
- vsak dan pregleduje delo dežurnih zdravnikov in drugih delavcev centra za dežurno službo ter o nepravilnostih in opažanjih sproti obvešča vodjo službe splošne medicine,
- nadzira pravilno opremljenost vozil dežurne službe ter o vseh pomanjkljivostih sproti obvešča vodjo službe splošne medicine, kar velja tudi za opremo, ki služi za morebitne elementarne in druge večje nesreče,
- seznaneni se s pripravo bolnika na predpisane fizioterapevtske postopke,
- seznaneni se z obsevanjem, kopelmi, dajanjem oblog, opravlja razgibavanje, masažo in ortopedske vaje, izvaja ekstenzijske postopke, ugotavlja stanje muskulature in sklepov pred začetkom terapije, med njo in na koncu,
- pred začetkom in med obratovanjem kontrolira stanje delovnih priprav in pripomočkov, s katerimi izvaja terapijo, ter o nepravilnostih takoj poroča odgovornemu fizioterapevtu kabineta za rehabilitacijo s fizioterapijo,
- sodeluje s patronažno službo.

Pripravnništvo v službi za varstvo žena, otrok in mladine.

Traja 10 oziroma 11 tednov, in sicer v zdravstvenem varstvu otrok:

- 1 teden triaža — sprejem bolnikov in medicinske intervencije v dispanzerju za otroke,
- 1 teden ob zdravniku v dispanzerju za otroke,
- 1 teden v posvetovalnicah za otroke,
- 2 tedna sistematični pregledi, cepljenje (predšolskih in šolskih otrok), zdravstvena prosveta,
- (en teden Center za korektivno telovadbo otrok in psihohigienski center).

V zdravstvenem varstvu šolske mladine:

- 1 teden pri sistematičnih pregledih,
- 1 teden v ordinaciji šolskega dispanzerja,

V zdravstvenem varstvu žene:

- 1 teden ob sprejemih žena,
- 1 teden v posvetovalnici za žene,
- 1 teden v ordinaciji dispanzerja za žene.

V času pripravništva se pripravnik seznanja s prevencijo nosečnice, z zdravstvenim varstvom bolne žene, varstvom dojenčka, malega otroka, predšolskega otroka ter šolskega otroka in mladine, z dispanzerskimi metodami dela s posebnim poudarkom na prevenciji splava, rizične nosečnosti in poroda, karcinoma pri ženah, rahitisa pri dojenčkih, slabokrvnosti, izpaha kolkov, nalezljivih otroških boleznih in poškodb.

Pripravnik mora zlasti spoznati in obvladati naslednja opravila:

Medicinska sestra s **srednjo strokovno izobrazbo**:

- izvršuje ustrezna opravila kakor v splošni medicini,
- v posvetovalnici za nosečnice daje ženam navodila o pravilni prehrani, oblačenju in osebni higieni ter jim priporoča obiskovanje tečajev za nosečnice in materinske šole; dalje priporoča ženam nujnost pregledov po porodu ter skrbi za nego in sanacijo zobovja,
- prikazuje ženam pomen kontracepcije in jim priporoča obisk v posvetovalnici za kontracepcijo,
- sprejema in triažira pacientke ob prihodu v dispanzer, jih vpisuje, izpolnjuje kartoteko, jemlje anamnezo, tehta nosečnice in jim daje injekcije,
- sodeluje pri psihični pripravi otroka za pregled v ambulanti oziroma dispanzerju,
- daje materam nasvete po zdravnikovem naročilu ali sama,
- sprejema varovance in jih razporeja v ordinacije glede na prizadetost otroka ter infektivne bolezni,
- po potrebi orientacijsko pregleda otroka,
- asistira zdravniku pri pregledu otroka in izvaja tekoče diagnostične in terapevtske posege iz svojega delokroga,
- pomaga zdravniku pri sistematičnih pregledih,
- pripravlja šolarje za sistematične preglede,
- opravlja biometrične meritve, ugotavlja ostrino vida po Snellenovih tabelah, ugotavlja barvni vid in preizkuša sluh,
- pripravlja sezname in material za cepljenje,
- sodeluje pri namenskih sistematičnih pregledih, pregledih brigadirjev na letovanjih, dalje pri zdravniških spričevalih in pri vseh preventivnih pregledih in storitvah,
- skrbi za pravilen sprejem in ustrezno pripravo varovancev na cepljenja,
- izvaja triažo varovancev v skladu z navodili zdravnika in opravlja cepljenja,
- pripravlja instrumente in skrbi za sterilizacijo instrumentov in obvezilnega materiala za cepljenja,
- skrbi za pravočasno nabavo materiala za cepilno ekipo in pravilen transport materiala.

Višja medicinska sestra:

- iz področja bolnikove oskrbe opravlja tisto delo, ki zahteva več strokovnega znanja, in tiste posege, ki jih ne uvrščamo v rutinska dela (razne ankete, sistematične preglede itd.),
- sprejema paciente šolske stroke, vzame orientacijsko anamnezo in opravlja triažo (izolira nalezljive bolezni, da prednost visoko febrilnim in prizadetim pacientom ter hujšim poškodbam),
- pri delu na terenu organizira delovni prostor in improvizira ordinacijo,
- izvaja biometrične meritve, preizkuša čutila, zaznamuje kariozno zobovje, preizkusi govor, nadzira osebno higieno,
- kontaktira s šolskimi vodstvi, socialno službo, organizatorji letovanj in z vsemi, ki delajo na področju otroškega varstva,
- spremlja zdravnika pri ogledih šol, internatov in mlečnih kuhinj ter sodeluje pri namenskih sistematičnih pregledih po dani epidemiološki situaciji,
- pravočasno nabavlja potrebni material, skrbi za pravilno hrambo materiala in nadzira njegovo potrošnjo,
- sodeluje pri triaži varovancev in opravlja cepljenja po navodilih zdravnika,
- spremlja termine, v katerih je po republiškem programu imunizacije za vsako leto posebej treba opraviti določene naloge,
- skrbi za pravočasno nabavo potrebnih cepiv v zadostnih in ne prevelikih količinah,
- skrbi za pravočasno pošiljanje obveznih vabil staršem prizadetih otrok ter za pravočasno obveščanje o kraju, kjer se bo cepljenje opravljalo,
- sodeluje s patronažno službo.

Pripravnštvo v **službi medicine dela** traja 6 oziroma 7 tednov:

- 1 teden fiziologija dela,
- 1 teden obratne ambulante (oziroma 2 tedna),
- 1 teden varstvo študentov,

- 2 tedna obdobji in sistematični pregledi in pregledi pred zaposlitvijo,
- 1 teden športniki in varstvo pri delu.

V času pripravništva se pripravnik seznanja s kompleksno aktivno zaščito varovanca pri delu, zlasti pa mora spoznati in obvladati naslednja opravila:

Medicinska sestra s srednjo strokovno izobrazbo:

- izvršuje ustrezna opravila kakor pri splošni medicini,
- organizira preventivne preglede in pripravi vse, kar je zanje potrebno (sprejemi novih delavcev, sistematični pregledi, periodični pregledi in pregledi mladoletnikov),
- sodeluje pri pregledih,
- sodeluje pri analizah,
- sodeluje pri vseh občasnih zdravstvenih akcijah (krvodajalstvo, cepljenje, fluorografiranje itd.),
- v obratu družbene prehrane kontrolira sestavo in kalorično vrednost hrane,
- kontrolira, če je priprava in razdeljevanje hrane v skladu s higienskimi predpisi,
- skrbi, da je obrat družbene prehrane higiensko urejen,
- v sodelovanju z varstvenim tehnikom skrbi, da so sanitarni prostori in vsi drugi prostori v delovni organizaciji higiensko urejeni in vzdrževani,
- v skladu s predpisi o medsebojnih delovnih razmerjih skrbi skupaj z varnostno službo delovne organizacije za pravilno zaposlitev žena, mladine in invalidov ter rekonvalescentov,
- za reševanje problemov in uspešnost svojega dela sodeluje z organi samoupravljanja, higiensko tehnično službo, delovno in sanitarno inšpekcijo, socialno kadrovsko službo (psiholog in socialni delavec) in drugimi zdravstvenimi zavodi,
- pomaga zdravniku pri pregledih in sodeluje pri sistematičnih pregledih v skladu z delitvijo dela,
- izpolnjuje prijavnice poklicnih bolezni in suma za poklicne bolezni,
- v skladu z doktrino prve pomoči daje delavcem prvo pomoč in jih po potrebi napoti k zdravniku,
- v zvezi z opravljanjem svojega dela po potrebi neposredno poroča zdravniku oziroma mu javlja svoja opažanja ter sprejema od zdravnika obratne ambulante potrebna navodila,
- kontrolira opremo omaric prve pomoči v delovnih organizacijah in je neposredno povezana z delavci delovne organizacije, ki so zavezani za dajanje prve pomoči,
- vodi natančno evidenco o delavcih, ki so dobili prvo pomoč, dalje evidenco o potrošnji materiala ter skrbi za pravočasno nabavo materiala za prvo pomoč, za potrebe obratne ambulante in opozarja delavce delovne organizacije, ki so dolžni skrbeti za omarice prve pomoči,
- spremlja delo prve pomoči v delovni organizaciji glede na število primerov in stopnjo primerov ter o svojih opažanjih obvešča zdravnika obratne ambulante.

Višja medicinska sestra:

- sprejema delavce za preglede, vpisuje generalije in osnovne anamnestične podatke v dispanzerju za medicino dela (DMD),
- opravlja meritve in testiranje v DMD,
- sodeluje z zdravnikom pri razporejanju in naročanju posameznih skupin delavcev za preglede in o tem obvešča delovne organizacije oziroma sodeluje z delovnimi organizacijami,
- po nalogu zdravnika kliče varovance na kontrolne preglede ter vodi evidenco nad delavci oziroma varovanci, ki so bili napoteni na dodatne preglede in preiskave,
- sodeluje z medicinskimi sestrami obratnih ambulant za boljšo koordinacijo dela pri pošiljanju in spremljanju delavcev na konziliarne preglede, ki jih opravlja ambulanta,
- vodi evidenco varovancev s poklicnimi boleznimi ter varovancev, pri katerih je podan sum za poklicno bolezen,
- sodeluje z zdravnikom pri zdravniških pregledih ter opravlja pri pregledih določene naloge v skladu z metodiko in delitvijo dela v DMD,
- sodeluje pri sistematičnih pregledih v skladu z metodiko in delitvijo dela,
- sodeluje z vodstvi šol in delovnimi organizacijami zaradi zagotovitve nemotenega dela v zvezi s pregledi učencev v gospodarstvu, s higienskim nadzorom

delovnih mest in internatov, sproti usklajuje delo z drugimi službami zdravstvenega zavoda zaradi zagotovitve nemotenega poteka sistematičnih pregledov,

— vodi celoten kartotečni sistem sistematičnih pregledov ter drugih pregledov v ambulanti v skladu z organizacijo in metodiko dela,

— sodeluje s psihologom komisije in rutinsko vrednoti testne rezultate,

— sodeluje s telovadnimi in športnimi društvi pri organizaciji zdravniških pregledov telovadcev športnikov ter pri organizaciji sanitarnih pregledov športnih objektov in naprav,

— sodeluje z zdravnikom ambulante za zdravstveno varstvo študentov pri organizaciji dela ter v ta namen sodeluje z vodstvi višjih in visokih šol predvsem zaradi pravočasnega in enakomernega prihajanja študentov na preventivne zdravniške preglede,

— opravlja rutinsko delo na testnih aparatih, vključno na aparatih psihotehničnega laboratorija,

— sporoča rezultate preiskav zdravnikom in psihologom ter zaključna mnenja naročnikom pregledov,

— sodeluje pri sistematičnih in periodičnih pregledih delavcev v skladu z metodiko in delitvijo dela,

— sodeluje z vodstvi gospodarskih organizacij zaradi zagotovitve nemotene poteka sistematskih in obdobjnih zdravniških pregledov,

— sodeluje z delovno organizacijo pri organiziranju prve pomoči,

— sodeluje pri pravilnem razmeščanju posebno ogroženih skupin delavcev na delovnem mestu,

— sodeluje pri organiziranju zdravstvene prosvete v delovnih organizacijah,

— sodeluje s patronažno službo.

Pripravišтво v pnevmoftiziološki službi traja 4 tedne, od tega:

— 8 dni sprejem bolnikov,

— 2 dni rentgenski kabinet,

— 4 dni asistena zdravnika in konzultacija zdravnik-bolnik,

— 5 dni spirometrija, EKG inhalacije, fizioterapija,

— 3 dni BCG,

— 2 dni fluorografija,

— 1 dan mikrobakteriološki laboratorij.

V času pripravništva mora pripravnik spoznati in obvladati dispanzersko obdelavo tuberkuloznega in pljučnega bolnika ter spoznati tipično organizacijo dispanzerskega dela. Posebej se seznanj z naslednjimi opravili:

Medicinska sestra s srednjo strokovno izobrazbo:

Izvršuje ustrezna opravila kakor v splošni medicini, in še:

— odgovarja za pravičen sprejem varovancev,

— pomaga zdravniku pri pregledu oziroma oskrbi varovancev in mu asistira pri medicinskih posegih,

— daje informacije o delovnem času dispanzerja,

— daje navodila bolnikom glede pregledov, zdravljenja in druge potrebne informacije,

— sporoča zahteve, želje in pritožbe bolnikov zdravniku,

— dela občasno na rentgenu pri diaskopih,

— komunicira z vsemi zdravniki dispanzerja, s predstojnikom dispanzerja, s sestro in z vsemi delavci službe, v stiku je z delavkami patronažne službe in z delavci hospitalne ustanove,

— asistira zdravniku pri vseh pregledih in posegih,

— poziva bolnike na preglede,

— sprejema bolnike na preglede,

— odvzema kri za SR in sputum za bakteriološko preiskavo.

Višja medicinska sestra:

— asistira zdravniku pri vseh posegih,

— poziva bolnike na preglede k zdravniku,

— daje informacije o delovnem času, navodila bolnikom glede pregledov, zdravljenja in druge potrebne informacije,

— sporoča zahteve, želje in pritožbe bolnikov zdravniku, opravlja fluorografsko slikanje in odgovorna je za pravočasno pošiljanje fluorografov zdravnikom zaradi analize,

- vodi evidenco o fluorografiranih osebah ter skrbi za vpis fluorografskih izvidov v kartoteko varovancev,
- skrbi za red in snago pri fluorografiranju,
- opravlja tuberkulinska testiranja v besežiranju (BCG) ter vpisuje rezultate v kartoteko in ustrezne sezname,
- seznanjani se z izvajanjem inhalacij, spirometriji, s pljučno fizioterapijo in EKG,
- seznanjani se z delom mikrobiološkega laboratorija.

Prilavništvo v **statistiki** traja 2 tedna:

- Daje pripravniku vpogled v metode statističnega in analitičnega zbiranja in obdelave podatkov o opravljenem delu in stanju varovancev. Posebej mora pripravnik spoznati in obvladati naslednja opravila:

Medicinska sestra s srednjo strokovno izobrazbo in višja medicinska sestra:

- vodi gibanje v staležu bolnikov po posameznih ordinacijah,
- pregleduje in šifrira poročila,
- vodi tabelarni pregled staleža po posameznih ordinacijah,
- mesečno evidentira podatke o delu in o ugotovljenih boleznih in stanju za enote — po občinah,
- urejuje poročila in jih dopolnjuje z manjkajočimi podatki.

Prilavništvo v **psihiatrični službi** traja 2 tedna.

- Prilavnik mora spoznati dispanzerske metode dela in nego psihiatričnega bolnika, mentalno higieno ter delo klubov zdravljenih alkoholikov.

Prilavništvo v **patronažni službi** traja 12 oziroma 13 tednov

Medicinska sestra s srednjo strokovno izobrazbo opravi:

- 5 tednov osnovne nege,
- 4 tedne babiške dejavnosti,
- 3 tedne patronaže.

Višja medicinska sestra opravi:

- 4 tedne specialne nege,
- 2 tedna nege na domu,
- 2 tedna babiške dejavnosti,
- 5 tednov patronaže.

Prilavniška praksa v **negi bolnika na domu** obsega obiskovanje bolnikov na njihovem domu zaradi strokovne nege, ustrezne specifičnim potrebam varovancev. Prilavnik hkrati spozna oblike negovanja na domu, svetovanje bolniku in njegovim svojcem o negi in prehrani, urejanje in vzdrževanje bolnikovega okolja, sodelovanje z drugimi službami, obravnavo umrlega. Zlasti pa mora medicinska sestra in višja medicinska sestra spoznati in obvladati naslednja opravila:

- pripravljata obvezilni material, instrumente in druge delovne pripomočke za dnevno delo ter skrb za sterilnost pripomočkov in kompletiranje terenske torbice,
- po potrebi oskrbuje bolnike z zdravili in materialom, ki jih predpiše zdravnik,
- poučuje svojce o pravilni negi bolnika ter svojce o higiensko-dietnem režimu, torej izvaja zdravstvenoprosvetno delo ob bolniku, aktivno se vključuje v obravnavanje bolnikov na tinskih sestankih,
- po naročilu zdravnika neguje bolnika ustrezno njegovim biološkim, psihičnim in zdravstveno-socialnim potrebam, skrbi za ureditev in izvrševanje okolja, ki bo ugodno vplivalo na bolnika,
- skrbi za urejeno in ustrezno prehrano in po potrebi pomaga pri hranjenju,
- dnevno neguje vse telo in skrbi za ležišče,
- občasno neguje telo (kopeli),
- skrbi za razgibavanje in masažo, strokovno pomaga pri gibanju, premikanju in hoji bolnika,
- prevezuje in daje subkutane in intramuskularne injekcije,
- aplicira klizme, odvzema material za laboratorijske preiskave,
- meri temperaturo, pulz in urin,
- preprečuje preležanine in neguje preležanine,

- skrbi za pravilen bolnikov počitek, za njegovo psihofizično zaposlitev in primerno razvedrilo,
- nadzoruje opravljanje zdravnikovih navodil, zlasti jemanje zdravil,
- izvršuje druga opravila po naročilnici s podpisom zdravnika,
- opazuje in spremlja bolnikovo stanje in o svojih opažanjih obvešča zdravnika, ki zdravi bolnika, in po potrebi patronažno medicinski sestro,
- o zdravstveno-socialnih problemih se posvetuje s patronažno medicinsko sestro,
- poučuje svojce o pravilni bolnikovi negi,
- pri negi umirajočega daje svojcem moralno oporo,
- pomaga pri pietetni obravnavi umrlega,
- sodeluje z delavkami patronažne službe, krajevnimi in drugimi zdravniki ter laičnimi negovalkami ali bolniškimi strežnicami.

Prilagoditvena praksa specialne nege daje pripravniku možnost opravljanja nege bolnika v socialno-medicinskem smislu. Zlasti izvršuje pripravnik opravila iz specialne nege, opredeljene v opisu delovnih mest institucije, kjer je na praksi.

Prilagoditvena praksa v **babiški dejavnosti** obsega obiskovanje nosečnic, otročnic, novorojenčkov, obravnavanje teh varovancev (tj. svetovanje in poučevanje zlasti o negi in prehrani, priprave za porod in napatitev v posvetovalnice), zlasti pa negovanje otročnice in novorojenčka. Spoznati in obvladati pa mora medicinska sestra in višja medicinska sestra predvsem naslednja opravila:

- Skrbi za strokovno in pravilno nego otročnic, novorojenčkov in nosečnic,
- svoje delo opravlja izključno na terenu,
- ženam svetuje obiskovanje tečajev nosečnic in materinsko šolo ter predlaga preglede po porodu,
- opravlja zdravstveno prosveto žena,
- o patoloških spremembah pri otročnicah poroča zdravniku ginekologu,
- strokovno se posvetuje z zdravnikom ginekologom,
- o zdravstveno socialnih razmerah v družini se posvetuje s patronažno sestro,
- ženi svetuje v porodni dobi pravilno prehrano in ji daje navodila za gimnastiko ter jo pouči o osebni higieni,
- ženam svetuje redne preglede v posvetovalnicah in v kontracepcijski ambulanti,
- opravlja zdravstvenovzgojno delo na domu nosečnic, navaja jih na redne obiske v posvetovalnici za noseče, uči jih o zdravi prehrani in higieni,
- sodeluje z enotami, kjer je njena varovanka pod zdravniško kontrolo,
- varovanke, ki jih je obiskala, prepušča v obravnavo patronažni medicinski sestri,
- sodeluje z delavkami patronažne službe in z zdravniki dispanzerjev za žene,
- sodeluje z enotami oziroma z zdravniki enot, kjer je njena varovanka pod zdravniško kontrolo.

Prilagoditvena praksa v **patronaži** obsega obiskovanje družin oziroma vseh vrst varovancev, ugotavljanje razmer, v katerih varovanceva družina živi, zdravstveno prosvetljevanje varovancev in po potrebi ukrepanje zaradi varovanja in utrjevanja zdravja v družini, zgodnjega odkrivanja obolenj in sodelovanja pri zdravljenju. Pri tem spoznava pripravnik sodelovanje z drugimi službami. Posebej se seznanji z naslednjimi opravili, in sicer:

Medicinska sestra s **srednjo strokovno izobrazbo**:

- v smislu aktivnega zdravstvenega nadzorstva prebivalstva in polivalentnega dela opravlja obiske v družinah in na domovih varovancev, pri čemer obravnava celotno družino z vsem življenjskim okoljem oziroma vse vrste varovancev, ki so te oblike zdravstvenega varstva potrebni,
- ravna se po strokovnih navodilih za patronažno delo pri posameznih vrstah varovancev, posebno skrb in nadzorstvo ima nad varovanci, ki so zaradi svojih bioloških in psiholoških lastnosti posebno občutljivi za škodljive vplive svojega okolja (žena, nosečnica, otročnica, bolnik, invalid, starostnik).

Višja medicinska sestra pa se dodatno usposablja še v naslednjih opravilih:

- svoje delo na terenu opravlja nevezano na zdravstveno ekipo ali na zdravstveni tim, pri čemer proučuje zdravstveno socialne razmere, ki vplivajo na zdrav-

je v družini, ugotavlja zdravstveno socialno diagnozo družine in določa zdravstveno socialni terapevtski načrt za saniranje stanja,

— pri saniranju stanja v družini pomaga odstranjevati škodljive vplive, ki delujejo na zdravje varovancev oziroma družin, da se v njih prepreči bolezen, varuje zdravje ali pripomore k okrevanju varovancev,

— z obiski na domu, z oblikami zdravstvene vzgoje, z intervencijami, s prvo pomočjo na domu in drugimi metodami patronažne dejavnosti odkriva in preprečuje obolenja, deluje za utrjevanje zdravja, spremlja potek okrevanja, sodeluje pri zdravljenju na domu in pri rehabilitaciji bolnikov,

— svoje delo usklajuje s strokovnjaki dispanzerjev in služb, kamor sodi varovanec po svoji biološki skupini, usklajuje svoje delo z vsemi člani zdravstvenega tima, katerih naloga je kompleksna oskrba varovanca,

— daje predloge in sodeluje s strokovnjaki iz drugih zdravstvenih zavodov, socialno zdravstvenih zavodov, delovnih organizacij ter drugih organov in organizacij, ki programsko skrbijo za človeka,

— skrbi za povezavo med družinskimi člani in zdravstvenimi zavodi,

— vodi razgovore s strankami na sedežu patronaže.

Mentor medicinske sestre — pripravnik — skrbi, da se opravlja pripravništvo po zgornjem razporedu, vodje služb v strokovnih enotah pa skrbijo, da se pripravniki seznanijo in praktično uporabljajo svoje delo v njihovih službah oziroma strokovnih enotah.

PRIPOMBA: Če ZD ne more zagotoviti, da pripravnik spozna in obvlada vsa opravila, navedena v programu pripravništva, mu mora v smislu 12. in 13. člena pravilnika o pripravništvu in strokovnih izpitih zdravstvenih delavcev (Ur. l. SRS, št. 43/72) omogočiti, da to opravi v drugi, za to usposobljeni delovni organizaciji,

VIII. Izpitni programi (strokovni predmeti)

Služba splošne medicine:

1. Zdravstveno varstvo bolnika (interna medicina, dietetika, kirurgija, psihologija, prehrana bolnika).

2. Zdravstveno varstvo starostnikov.

Služba za varstvo žena, otrok in mladine:

1. Zdravstveno varstvo žena (ginekologija in porodništvo, prehrana nosečnice, otročnice).

2. Zdravstveno varstvo otroka (pediatrija, fiziologija, infekcijske bolezni, prehrana otroka, dietetika).

Služba medicinske dela:

1. Medicina dela: (varstvo pri delu, varstvo športnikov, mladinsko poklicno usmerjanje, varstvo delavcev, zaposlenih pri živilih, fiziologija dela, varstvo učencev pri delu).

2. Prva pomoč.

Pnevmoftiziološka služba:

1. Dispanzerski način obdelave pljučnega in tuberkuloznega bolnika.

Patronažna služba:

1. Patronaža (iz področja polivalentne patronaže).

IX. Posebne pripombe in predlogi:

1. Opravljanje pripravništva medicinskih sester v vzgojno-varstvenih zavodih ni niti dopustno niti ni mogoče:

— ker se pripravništvo zdravstvenih delavcev opravlja po 82. in 84. členu zakona o zdravstvu (Ur. l. SRS, št. 26/70) le v zdravstvenih delovnih organizacijah in ker v vzgojno-varstvenih zavodih ni pogojev za preizkušanje znanja z izpiti iz medicinskih predmetov pred predstojniki strokovnih služb niti ne morejo ti zavodi organizirati učinkovitega mentorstva,

— ker delo medicinskih sester (splošne ali pediatrične usmerjenosti) v vzgojno varstvenih zavodih ne obsega vseh opravil s področja medicinskih sester po 23. členu pravilnika o pripravništvu zdravstvenih delavcev (Ur. l. SRS, št. 43/72), ampak le nekatere specialnim potrebam teh zavodov prilagojene naloge, kar pa v smislu 7 alinee 8. člena omenjenega pravilnika ni dovoljeno,

— ker je namen zakona in pravilnika, da imajo medicinske sestre (in tudi drugi zdravstveni delavci) okvirno enako praktično usposobljenost za svoje delo po končanem pripravništvu.

Pripomba pod 1. velja tudi za socialne in druge zavode, ki so pooblaščen za opravljanje nalog zdravstvenega varstva, če opravljajo samo nekatere specializirane, potrebam zavoda prilagojene naloge.

2. Pripravništvo zdravstvenih delavcev — torej tudi medicinskih sester — se opravlja med drugim tudi s seminarji (84. člen zakona o zdravstvu). Zato ni ovire, da se organizirajo v programu predvideni taki seminarji, ki pa seveda morajo obsegati poleg teoretičnega usposabljanja tudi praktične demonstracije, tudi za medicinske sestre, ki opravljajo nego bolnika na domu v sestavu patronažne službe zdravstvenega doma.

Ker gre pa v tem primeru samo za specialno dejavnost medicinskih sester, ki delajo v patronažni službi, je bolj priporočljivo, da se usposobljenost za nego bolnika na domu pridobi s podiplomskim strokovnim izpopolnjevanjem v bolnišnicah (zlasti na internem in kirurškem oddelku). To velja še toliko bolj, ker nega bolnikov na domu ni še organizirana v vseh zdravstvenih domovih in naj to vprašanje uredijo zdravstveni domovi s splošnim aktom po 2. odstavku 88. člena zakona o zdravstvu.

3. Ker predloženi načrti in programi pripravništva medicinskih sester ne zajemajo pripravnikov v naravnih zdraviliščih in zavodih za zdravstveno varstvo, naj tudi v teh zdravstvenih zavodih smiselno uporabljajo načrte in programe, ki veljajo za zdravstvene domove in bolnišnice. Če pa to ni mogoče, naj se ravna po 12. in 13. členu pravilnika o pripravništvu in strokovnih izpitih zdravstvenih delavcev (Ur. l. SRS, št. 43/72).

PRIPRAVNIŠTVO MEDICINSKIH SESTER, KI GA OPRAVLJAJO V BOLNIŠNICAH

I. Načrt pripravništva.

1. Medicinske sestre s srednjo strokovno izobrazbo, ki opravljajo pripravništvo v kirurških strokah (oddelki bolnišnic za kirurgijo, ginekologijo, čeljustno kirurgijo, okulistiko, ortopedijo, otorinolaringologijo).

Področje dejavnosti nege:

Standardna in polintenzivna nega kirurškega bolnika odraslega — šest mesecev.

Standardna in polintenzivna nega kirurškega bolnika otroka — dva meseca.

Intenzivna nega kirurškega bolnika — tri mesece.

Specialistična ambulantna dejavnost — en mesec.

2. Medicinske sestre s srednjo strokovno izobrazbo, ki opravljajo pripravništvo v internističnih in nevroloških oddelkih bolnišnic.

Področje dejavnosti nege:

Standardna in polintenzivna nega internističnega oziroma nevrološkega bolnika — osem mesecev.

Intenzivna nega internističnega oziroma nevrološkega bolnika — tri mesece.

Specialistično ambulantna dejavnost — en mesec.

3. Medicinske sestre s srednjo strokovno izobrazbo, ki opravljajo pripravništvo v infekcijski in dermatološki stroki (infekcijski oddelek in dermatološki oddelek).

Področje dejavnosti nege:

Standardna in polintenzivna nega infekcijskega oziroma dermatološkega bolnika — odraslega — šest mesecev.

Standardna in polintenzivna nega infekcijskega oziroma dermatološkega bolnika — otroka — dva meseca.

Intenzivna nega infekcijskega oziroma dermatološkega bolnika — tri mesece.

Specialistična ambulantna dejavnost — en mesec.

4. Višje medicinske sestre, ki opravljajo pripravništvo v kliničnih bolnišnicah.

Področje dejavnosti nege:

Intenzivna nega v enoti za intenzivno nego — šest mesecev.

Specialistična ambulantna dejavnost, specialni diagnostični in terapevtski posegi izven bolniške enote, laboratorij — dva meseca.

Specialna nega v bolniški enoti — štiri mesece.

II. Program pripravništva:

Program pripravništva vsebuje opravila iz osnovne in specialne nege, ki jih morajo obvladati medicinske sestre s srednjo strokovno izobrazbo in višje medicinske sestre. Naslednja opravila so lahko osnova za vodenje dnevnika pripravnikov in za pomoč mentorjem, da izmed njih izberejo tista opravila, ki so specifična za posamezno delovno enoto. Mentor lahko z vmesnimi kolokviji preverja, koliko medicinske sestre obvladajo opravila nege. Mentor mora pripravniku na željo omogočiti, da se krajši čas seznanja iz splošne in specialne nege tudi v drugih internističnih ali kirurških panogah, četudi ni v sestavu strokovnega področja, v katerem poteka pripravništvo. Mentor se v takem primeru neposredno dogovori z vodjo ustrezne službe.

Medicinske sestre s srednjo in višjo strokovno izobrazbo morajo med pripravništvom spoznati in obvladati naslednja opravila:

osebna urejenost medicinske sestre,
kulturno vedenje,
higiena bolnikove okolice,
sprejem bolnika,
posteljna kopel,
kopel v kopalnici, kadi,
umivanje glave,
opravljanje dezinfekcije in dezinsekcije,
nega ust in zob,
nega zobne proteze,
vsakdanje umivanje,
preprečevanje preležanin,
nega preležanin,
anogenitalna nega,
postiljanje, prestiljanje,
menjava posteljnega perila,
menjava podloge — gumiranega platna,
menjava osebne perila,
ravnanje s čistim in umazanim perilom,
obračanje imobilnih bolnikov,
dviganje bolnikov,
prenašanje, prevažanje bolnikov,
pomoč pri prvem vstajanju,
nega inkontinentnega bolnika,
nega infektivnega bolnika,
serviranje hrane bolniku, ki se lahko sam hrani,
pomoč pri hranjenju imobilnega bolnika,
hranjenje umetno po nazalni sondi,
hranjenje umetno po oralni sondi,
hranjenje umetno po gastrostomi,
ovitki, obkladki,
pomoč pri zdravniških preiskavah,
splošno opazovanje bolnika,
merjenje temperature in registracija v temperaturni list,
merjenje pulza in registracija v temperaturni list,
merjenje dihanja in registracija v temperaturni list,
merjenje arterialnega krvnega tlaka,
priprava postelje z visokim zglavjem,
priprava postelje za ekstenzijo,
priprava postelje s trdim ležiščem,
ogrevanje bolnika,
aplikacija ledne vrečke,
aplikacija posteljne posode — oskrba,

zbiranje urina — diureza,
pošiljanje urina na bakteriološke preiskave,
pošiljanje blata na bakteriološke preiskave,
pošiljanje sputuma na bakteriološke preiskave,
pomoč in nega pri defekaciji,
pomoč in nega pri uriniranju,
nega bolnika pri bruhanju,
nega bolnika pri znojenju,
nega in opazovanje bolnika pri kašljanju,
dajanje zdravil oralno: tablete, tekočine,
aplikacija svečk,
ureditev lekarne,
inhalacije,
aplikacija kisika,
uporaba aspiratorja,
klizma,
črevesna cevka,
sterilizacija instrumentov,
priprava in uporaba razkužil,
sterilizacija gumijastih predmetov,
sterilizacija brizgalk in oskrba,
sterilizacija operacijskega perila,
previjanje ran,
povoji glave,
povoji udov,
položaj bolnika za preiskavo prsnega koša,
položaj bolnika pri preiskavi trebuha,
položaj bolnika pri preiskavi hrbtne delu prsnega koša,
položaj bolnika za rektalne preiskave,
položaj in priprava bolnice za ginekološke preiskave,
izpiranje želodca,
izpiranje ušesa,
izpiranje mehurja,
izpiranje vagine,
kateterizacija žene,
pomoč pri kateterizaciji moža,
merjenje specifične teže urina,
Esbach — merjenje beljakovin v seču,
koncentracijski in dilucijski poizkus,
GTT in ITT
kreatinin clearance,
fenolsulfaleinski test,
gastrotest,
priprava za ekscizijo, incizijo,
pomoč pri pnevmotoraksu,
pomoč pri abdominalni punkciji,
pomoč pri plevralni punkciji,
pomoč pri lumbalni punkciji,
pomoč pri torakalni punkciji,
pomoč pri sternalni punkciji,
pomoč pri punkciji jeter,
pomoč pri punkciji sklepa,
priprava bolnika za merjenje osnovne presnove,
priprava bolnika za rentgenski pregled srca in pljuč,
priprava bolnika za rentgenski pregled želodca,
priprava bolnika za rentgenski pregled črevesja,
priprava bolnika za rentgenski pregled ledvic,
priprava bolnika za rentgenski pregled želodčnih poti in žolča,
merjenje venoznega tlaka,
oscilometrija in oscilografija,
frakcionirano črpanje želodčnega soka,
duodenalna sonda,
bris nazofarinksa,
bris grla,

bris sputuma,
oskrba bolnika s sukcijo: plevralno, želodčno
nega bolnika v komi,
nega umirajočega,
oskrba umrlega,
odvzem šivov,
pomoč pri rektoskopiji,
priprava bolnika za bronhoskopijo,
pomoč pri gastroskopiji,
spremljanje bolnika v operacijsko sobo, priprava postelje za operirane,
priprava bolnika za operacijo,
nega bolnika med prebujanjem iz narkoze,
dihalne vaje po operaciji,
nega bolnika s poškodbo,
nega bolnika z ekstenzijo,
nega septičnega bolnika,
nega urološkega bolnika,
oskrba T dreva,
praktična priprava obvezilnega materiala,
raport, dietni list, razdelitev hrane,
Rivalentov preizkus,
spirometrija,
nega pri boleznih prebavil,
nega pri boleznih respiratornega sistema,
nega pri boleznih srca in ožilja,
nega pri boleznih jeter, žolčevodov,
nega diabetičnega bolnika,
nega pri boleznih krvi,
nega pri obolenju sklepov,
nega pri zastrupitvi — prva pomoč,
pomoč pri irigoskopiji,
pismena predaja službe in ustna predaja ob bolniku,
timska obravnava bolnika,

Dodatna opravila pri dojenčkih in malem otroku:

sprejem otroka,
čistilna kopel dojenčka,
umivanje dojenčka,
umivanje dojenčka pri iztrebljanju in nega,
umivanje spolovila pri dojenčku,
nega las in nohtov,
nega ust pri dojenčku,
načini previjanja,
prenašanje otroka,
postiljanje in prestiljanje dojenčkove posteljice,
hranjenje dojenčka,
tehtanje in merjenje telesne teže in višine,
registracija kašlja,
registracija bruhanja,
registracija izločanja,
pomoč zdravniku pri pregledih: prsnega koša, trebuha, ust in grla, nosa in ušes,
aplikacija kapljic in mazil: oči, nos, uho,
izpiranje ušes pri dojenčku,
inhalacije, vlažne, aerosol,
ravnaje s kisikom in skrb za otroka,
ovitki,
rehidracija dojenčka per os,
zbiranje urina pri dojenčku in malem otroku, deček — deklica,
jemanje urina s katetrom pri dojenčku,
priprava instrumentarija ter pomoč pri punkcijah,
priprava instrumentarija za splošni pregled,
klizme: čistilne, zdravilne,
odvzem sputuma pri dojenčku,
izpiranje želodca pri dojenčku,

duodenalna sonda,
vložitev črevesne cevke,
zdravilne kopeli,
odprava temenic,
zdravljenje sednosti,
odpust otroka in stik s starši.

Oskrba novorojenčka

oskrba popka,
oskrba granuloma,
obveza popkove kile,
pomoč materi pri dojenju,
kontrola dojenja,
previjanje dojenčka,
umivanje dojenčka.

Medicinske sestre se v pripravniški dobi usposablajo za samostojno delo sobnih sester na področju nege bolnika. Medicinske sestre pediatrične usmerjenosti začnejo s pripravništvom na otroških oddelkih in opravljajo standardno in osnovno nego odraslih samo VII. in VIII. mesec.

Prilavništvo medicinskih sester — babic — pri sestavi načrta in programa pripravništva ni upoštevano, ker je to specifično za ginekološko-porodniške oddelke bolnišnic.

Po opravljanju pripravništva medicinskih sester in višjih medicinskih sester v enotah za intenzivno nego morajo spoznati in obvladati tudi delo pri anesteziji, v pomoči pri operativni dejavnosti in v sterilizaciji.

Prilavništvo višjih medicinskih sester je priprava za njihova specializirana delovna mesta v intenzivni negi, anesteziji, operativni dejavnosti, specialistično-ambulantni službi, za opravila, ki zahtevajo posebno pooblastilo, za specialno nego v bolniških enotah ter za pomembnejša organizacijska delovna mesta.

Zato mora višja medicinska sestra po opravljenem pripravništvu poleg opisanega programa obvladati še naslednja opravila:

- parenteralno aplikacijo zdravil (subkutane, interkutane, intramuskularne in intravenozne injekcije), infuzijskih raztopin in krvi,
- odvzem in pošiljanje krvi za biokemične, serološke, bakteriološke, virološke in druge preiskave,
- odvzem in pošiljanje prebavnih sokov v ustrezne laboratorije,
- uvajanje gastrične sonde, umetno hranjenje, izpiranje želodca in sukcije,
- kateterizacijo moškega,
- intubacijo faringalnega tubusa,
- druge zahtevnejše posege po presoji vodij strokovnih služb.

V času pripravništva morajo medicinske sestre s srednjo strokovno izobrazbo in višje medicinske sestre obvladati tudi zdravstveno-vzgojno delo, metode pedagoškega dela na svojem delovnem področju, prehrano bolnikov, dispanzerske metode dela in osnove patronažne službe ter vodenje zdravstvene evidence in dokumentacije. Pri tem je treba smiselno upoštevati I. in II. točko programa in načrta za pripravništvo medicinskih sester, ki ga opravljajo v zdravstvenem domu.

III. Izpite pred vodjo strokovne službe

Na koncu pripravništva se opravlja izpit pred vodjo strokovne službe — glavno medicinsko sestro — samo iz strokovnega (medicinskega) predmeta: »Splošna in specialna nega bolnika«.

VEČKRAT RAVNA KRIVICNO NE LE, KDOR KAJ STORI, AMPAK TUDI, KDOR KAJ OPUSTI.

(Mark Avrelj — A. Sovrè)